

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una peseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció General Barceló-1-2.º

Administració Sta. Eulària, 25.

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

A ON LA VENEN?

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol Ferrer, 5.—Ca l'amo Andreu Alcover, Centre, 13.

A Palma: Llibreria d'En Guasp Morey, 6.—Taller d'encuadernacions d'En Francesc Ferrer, Sta. Eulària, 25.—Llibreria de N. Ernest Frau, Brossa.—Llibreria Amengual y Muntaner.

Surt cada dissapte per donar ventim i altres herbes an es qui s'ho guany

Pretxa d'En Pica Pica

E hi havia un sabater tan desgraciat, oh insigne Sr. Rullán de Sòller, que no se'n anava a jeure casí cap vespre sense que la dona li hagués donat una bona pellissa. ¡Pobre sabater! Poc li hauria alsat es ventrei, com aquell que diu, si els veinats no se'n haguessen temut; pero era tan sorollosa sa planisada que li solia bestreure aquella sa seua dolsa muller, que tothom se'n enterava i, com és natural, eren ressaldíssims els comentaris que se feien sobre un cas tan raro com és es d'una dona que amassola s'homo. An es sabater sa cara li queia de vergonya només de pensar que la gent el tenia per un gallina. ¿Com e-hu feré—se deia molt afligit per esborrar es concepte baix, humiliant, vergonyós que els veinats s'han format de mi? Camviar els papers i esser jo qui atupi sa dona i no sa dona que m'atupi a mi, no pot anar per cap estil del mon; me guanya de massa. Ja sé que feré—va esclamar un dia aquell pobre homo. I ha de pensar i creure, oh magnànim Sr. Rullán de Sòller, que després de ses completes de garrotades que aquell mateix dia, segons costum, va cantar sa dona an es pobre sabater, aquest va sortir an es portal i fent que els veinats el sentissen va enflocar aquesta: *Aposta son los hombres para castigar a las mujeres.*

Vosté, oh illustre Sr. Rullán de Sòller, mos ha resultat un altre pobre sabater. Mir-se quin temps fa que LA AURORA li dona ventim. Mir-se ses atupades que ja li han donades a V. els de LA AURORA amb motiu dels solemnes desbarats que ha escrit dalt «El Pueblo» sobre questions de Sagrada Escritura i ja hu sab, oh eminent Sr. Rullán de Sòller, que no ha tengut més remei que parar aquelles calebruiades així com es sabater de sa rondaia parava ses que li feia ploure sa seua dona: amb sa fel sofregida, però sense porer tornar ses pilotes an es joc. Encare és s'hora, oh esforsat Senyor Rullán de Sòller, que an els de LA AURORA los ha de fer tornar una passa artera. Los ha dit que teneu s'alé pudent, s'ha entretingut cercant s'autor d'els Comentarís, ha recomenat que no lletgissen LA AURORA; però no ha provat de desfer es més insignificant dels seus arguments. Vosté, oh inclit Sr. Rullán de Sòller, ha trobat sempre, com e-hu trobava el pobre sabater, que sa dona li guanya de massa.

A V., oh benemerit Sr. Rullán de Sòller, poc li importarien els caluixos de LA AURORA con tal que no se'n temessen els veinats; pero és es cas que LA AURORA s'escampa dins Sòller i dins tota Mallorca, i passant la mar arriba a Catalunya i té suscriptors fins i tot a s'Extranger, i qui més qui manco s'entera de la cosa veu de quina manera li tocan a V. s'escarpó, de quina manera demostren que V., oh gran caparrot de Sòller, no sab parlar deu paraules sobre sa Biblia sense amollar una dotzena de desbarats. Aquest concepte magre, magríssim que de V. s'ha de formar la gent, s'idea de que V. és un infeliç, un gallina

que no és capaç de sostenir una polèmica que va comensar tot xelest dalt «El Pueblo», el desespera a V. i el fa morir d'empegueit. ¡Aquella vergonya que no apareix quant V. flectoma dels Llibres Sagrats s'infla i l'atormenta quant veu que es públic li estén una patent d'imbècil! ¿Que no és ver, oh grandíssim Sr. Rullán de Sòller?

¿Com e-hu feré—s'ha dit V. oh celeberrim oracle de Sòller—com e-hu feré m per esborrar es concepte baix, humiliant, vergonyós que els sollerics, especialment els sollerics, s'han format de mi? Sortiré an es portal i diré com es sabater: *Aposta son los hombres para castigar a las mujeres.* Altra cosa no significa, oh excel·lent Sr. Rullán de Sòller, sa publicació d'aquella carta que va apareixe sa setmana passada dalt «El Pueblo».

Han de pensar i creure els lectors de LA AURORA que un rroler de Manacor que se firma Conde (sempre els mancos d'enteniment se desfressen de cosa grossa) va enviar una carta an el Senyor Rullán de Sòller per donar-li s'horabona per sa campanya que fa aquest senyor quatra la sagrada Escritura. Aquest tal Conde «*está encantado con los escritos*» del Sr. Rullán de Sòller, «*no puede menos de felicitarle y al mismo tiempo aconsejarle que no haga caso de las burradas Revanholiescas*», diu que «*la campaña emprendida por el Sr. Rullán les estropea a los Auroristas todo el negocio*», que aquests auroristes «*van a ser derrotados colosalmente*» i que LA AURORA es una lavandera de ropa sucia». Es Conde de Manacor repeteix que els de LA AURORA «*no supieron nunca que contestar a la infinidad de cartas que les dirigió el Coronel Sr. March*», fa algunes preguntes a LA AURORA i acaba sa carta d'aquesta manera: *Y así amigo Pablo (En Pablo és el Sr. Rullán de Sòller), siga V. el camino emprendido, y no tema, que siempre tendrá amigos que le ayudarán y entre ellos pued eV. siempre contar con este que admira su valor.*

No tendria res de particular que el Senyor Rullán de Sòller hagués rebuda aquesta carta. Qui no pot rebre an aquest mon una carta i fins i tot una infinidad de cartes? Ni tendria res de particular que el Sr. Rullán de Sòller s'alegràs de lo que diu sa carta. ¿No mos alegrem tots els fills d'Eva quant mos alaben, encara que no vejem es motiu de ses alebances? Crida, no obstant, s'ateació que el Sr. Rullán doni a s'estampa sa carta des Conde; i encare crida més s'ateació que el Sr. Rullán contesti an es Conde acceptant s'enhorabona. «*Ad mito los encomios—diu—porque aborrezco la hipócrita modestia*». Acepta el Sr. Rullán s'enhorabona des Conde amb tant de gust i agraiment que en honor d'aquest Conde ditzos enteferra unes quantes blasfèmies com aquesta: «*Huelga el Gran Mecánico o sea el viejo factor Dios*» ¡Quin aliat d'En Barrufet que és aquest Rullán de Sòller! ¡Arri... tatà!

Senyor Rullán: ¿Que no sab que li han tirat p'en terra els de LA AURORA totes ses afirmacions que V ha fetes fins an es número 107 de «El Pueblo» sobre questions de Sagrada Escritura? ¿Que no sab que V. ni tan sols ha tengut pit

de rebatre amb raons es més flux dels seus un arguments? ¿Que no sab que amb tots els articles que ha escrit quantre la Sagrada Escritura no ha fet terra per una pipa? ¿Que no sab que sa campanya que V. intenta no és tal campanya sinó que és un monument aixecat a s'ignorancia columnaria, piramidal, supina des més bambol dels blasfems com és V. oh grandíssim fabioler de Sòller? Idd i té barra de publicar una carta avón se diu que V. parlant de questions escrituraries és un héroe i avón se suposa que ha fet menjar terra an els redactors de LA AURORA? ¡Es necessari tenir-ne poca d'alatxa! ¡Es precis esser-ho curts de gambals!

Emperó se comprèn aiximateix que el Sr. Rullán de Sòller publicàs sa carta d'aquell terroler de Manacor. Coneguda s' historia des sabater se veu a la lleo que el Sr. Rullán ha sentit com una necessitat de fer entendre an els quatre pipiolers que lletgeixen «El Pueblo» que no és LA AURORA que l'atupa a ell sinó que és ell que atupa LA AURORA. Per això, per donar figures per lletornes va publicar el Sr. Rullán aquella carta. El Sr. Rullán ja no poria passar més sense dir an els de «El Pueblo»: *Aposta son los hombres para castigar a las mujeres.* ¿Que no es ver aixó, oh insigne Sr. Rullán de Sòller?

Aquell terroler de Manacor, autor de sa carta ditzosa, mos pregunta an els de LA AURORA avón están l'Infern i el Purgatori. Ja li dirà an aquest aliardó, oh mil voltes celeberrim Sr. Rullán de Sòller, que els de LA AURORA no s'han preocupat mai d'averiguar una tal cosa, que els de LA AURORA només se preocupen, i Deu vulgui que se'n preocupin tota la vida, de no haver-hi d'anar an aquells llocs de torment. Els de LA AURORA saben ben cert que existeixen l'Infern i el Purgatori i desafien a tots els terrolers, que just per enganar sa gent senzilla fan preguntes d'aquesta casta, a discutir sobre aquella existencia. Aquell terroler de Manacor vol que la gent raciocini així: No sabem avón está l'Infern. Ergo l'Infern no existeix. ¡Ah grandíssim terroler! No sabem avón está l'Infern perque Deu no mos ho ha revelat; pero sabem que existeix l'Infern perque mos ho ensenyan sa fe i sa raó. ¿Que no-hu enten es gran terroler de Manacor?

Tambè mos fa algunes preguntes sobre eis sufragis i noltros les contestariem de molt bon gust si en lloc d'esser preguntes raonables i decents no fossen horribles blasfèmies. ¡Ja s'han units bons dos ja! El Sr. Rullán de Sòller i es Conde de ses Terroles de Manacor. ¡No s'apleguen fins que s'assemblen!

Aquesta pretxa d'avui, oh meritíssim Sr. Rullán de Sòller no vol dir que no haguem de parlar sobre els desbarats que V. ha dits sobre eis Evangelis desde es número 106 de «El Pueblo». Si Deu ho vol i Maria, tot e-hu comentarem. Que s'aferrí fort, Sr. Rullán; que prepari s'espasa de brigadier carlista; que menlevi tots els estoques que vulgui (¿sab?); que no desprecii sa gran ajuda que li acaba d'oferir aquest tan abrinat que se firma Conde; que s'estrenguin sa corretja tots els re-

dactors de «El Pueblo» ¡A veure si els de LA AURORA «*van a ser derrotados colosalmente*» com anuncia aquest biduí cap-clòs de Manacor! ¿Sab que farà V. Sr. Rullán de Sòller? Res farà ¡l que diu que farà es manacorí de ses flectomies? Sa sang per sa boca. Això farà.

En Pica Pica, ho insignes escriquedors de «El Pueblo», ja feia temps que havia desaparecut de LA AURORA. Are torna sortir a Rollo en substitució des comentarista. Be sab ell (En Pica Pica) que sobre tot en questions de Sagrada Escritura, no se pot posar an es costat de segóns qui; pero sab cert que per haver-les amb voltros no importa haver estudiat a devall terra. De tots modos vos salud? i vos convida a preparar es costellam.

AN ES PELEGRINS

Noticies de Lluch

Poc temps després que s'illa de Mallorca fonc conquistada an es moros, el Sereníssim Rei En Jaume manà edificar en mig de ses montanyes d'Escorca una petita iglesia, que se dedicà an el gloriós Sant Pera Apòstol. Allà se va retirar un monjo del Cister que tal volta havia acompanyat el Rei a sa conquesta; s'ocupava aquest sant anacoreta en convertir es moros cautius que habitaven per aquell contorn dedicats a sa penosa feina des camp.

Prop de s'alqueria d'Escorca hi havia sa de Lluch, a on estava de pastor un jovenet, amic des mo; jo, que l'havia convertit i en el baptisme li havia posat per nom Lluch. Era l'any 1239, i veis aquí que un dissapte hora-baixa permeté Deu Nostro Senyor; que dins es comellar per on pasturaven ses auveies vés es pastor una llum resplandent. Tot admirat donà noticia an es monjo, qui es dissapte que vengué davant acudí an es bosc a on apareixia sa llum, i allà trobaren dins

una enclotxa de penyes s'hermosa figura de la Verge Maria amb el Minyó Jesús, cuberta de terra i embolicada amb un mantell de domàs de color vert. En es mateix punt a on, segons aquesta piadosa tradició, la trobaren hi feren una petita iglesia, i de per tots ets endrets de s'illa comensaren a anar-hi pelegrins a venerar-la, donant a tothom exemple de devoció es magnífics Jurats del Reine i es principals cavallers de la Noblesa, que de totuna s'entregaren an es servici de la Reina de Mallorca.

S'imatge de la Mare de Deu, de pedra fina i d'un poc més de tres pams d'altaria, és de ses més garrides d'aquell temps. Sa seua cara té un coloret colrat o moreno simpàtic i agradós, segons resava Salomó en els seus *Cantars*, referint-se a Maria Santíssima. El Bon Jesús dú un llibre ubert, mostrant sa primera i sa derrera lletra de s'alfabet grec, conforme deia Cristo predicant p'el mon: *Jo som s'Alfa i s'Omega*, lo qual significa que ell és es principi i la fi de totes ses coses.

Amb ses donatius i llimosnes des feles en es mateix sigle XIII ja se pogué construir un lloc de refugi p'es pelegrins. I de tal manera va anar augmentant de cada dia més sa devoció a la Mare de Deu, p'es molts de favors i gracies que concedia, que l'any 1456 per orde des Vicari General se va trasladar amb solemnitat el Santíssim Sagrament i sa Font bautismal de la Parroquia de Sant Pera an es ja famós Santuari de Lluch; i al mateix any s'hi va fundar un col·legi amb un Prior i tres o quatre sacerdots encarregats de celebrar ses funcions religioses i d'atendre a ses necessitats espirituals des filigresos i des pelegrins. Reconstituí aquest col·legi i feu unes constitucions noves p'es seu bon govern Mossèn Gabriel Vaquer, un des priors i rectors més notables que hi ha haguts a Lluch. Mossèn Vaquer era de Felanitx, a on nasqué l'any 1465, i antes d'obtenir es Priorat de Lluch havia estat Domer de la Seu de Mallorca i Rector de la Parroquia de Manacor.

S'escolania des *blauets* de Lluch, fundada per aquell temps, se compòn de dotze aïllos de casa pobre destinats principalment a solemnisar ses funcions religioses que se fan a honra i gloria de la Mare de Deu, i en canvi la Casa los mantén i es Col·legials los donen s'instrucció primaria i los mostren de cantar, i fins i tot si volen esser sacerdots los preparen p'els examens d'Ingrés i de Llatí. Avui en dia són molts mes de dotze, perque hi ha una partida de pensionistes que se dediquen també an els estudis i a sa música. Tots assisteixen an el chor de la Iglesia vestits amb cota blava i ruquet, i no passa un sol dia del any que aquests rossinyols no cantin ses alabanses de la Mare de Deu. Són sa nota més poètica d'aquelles montanyes.

S'importancia des Santuari de Lluch no ha mancabat gens, antes al contrari, ha anat crescent de cada dia, i sobre tot després de sa Coronació Pontificia que va fer, l'any 1884, el Rdm. Bisbe de Mallorca D. Mateu Jaume amb assistència de molts de milenars de pelegrins que hi eren anats de la Ciutat i de tots es pobles i llogarets.

Durant es pontificat de D. Pera Juan Campins (a. c. s.) i gracies an es despendiment i munificencia d'aquest Illm. Prelat i a sa cooperació del Rnts. PP. dels Sagrats Cors s'han fetes a Lluch importantíssimes millores: Es Santuari s'es convertit en so centre principal de vida religiosa dins sa Diòcesi; i s'hi fan ses funcions amb tanta de solemnitat, i és tan hermosa i rica sa decoració que pareix un cèi; s'hostatgeria s'és engrandida notablement contant amb una bona fonda i un servici molt acertat; i s'ha construït es camí del Rosari monumental, a on s'aixequen es quinze *Misteris* de pedra

i bronzo, que són un testimoni perenne de sa fe des mallorquins i de sa devoció tan arrelada a sa seua Reina, la Mare de Deu de Lluch.

Respecte d'aquests artístics monuments diu el M. I. Sr. D. Mateu Rotger, dins la seua bellíssima *Historia del Santuari i Col·legi de Nostra Senyora de Lluch*, que apenes el Sr. Bisbe hagué exposada sa seua idea i es seu desig en sa patriòtica exhortació que dirigí an es diocessans, quant «Manacor primerament i després tota Mallorca, representada en sa Catedral i Parroquies i en ses ordes relligioses, Congregacions, Confraries, Germandats i Escoles s'oferi amb entusiasme a aixecar aquests piadosos monuments. P'es primer, ses Congregacions Marianes pagaren es primer misteri de Goig, ses Seccions de s'Adoració Nocturna de Mallorca es de Dolor, i es pobles de Selva, Cai-mari, Mancor i Biniamar es de Gloria. P'es segon monument, es pobles de Muro i de Llubí prengueren a compte seu es segon misteri de Goig, la ciutat de Sóller es de Dolor, i l'Illm. Capítol i Clero Catedral es de Gloria. Per sa tercera agrupació des monument que hi ha a sa tercera explanada, es Terciariis Franciscans pagaren es de Goig, es pobles de Sance-lles, Costitx i Biniali es de Dolor, i es vecins d'Escorca es de Gloria. De sa quarta agrupació, ses Parroquies de Palma pagaren es de Goig, ses Fies de la Puríssima de Palma es de Dolor, i sa Associació de sa Cort de Maria, també de Palma, es de Gloria. P'es quint monument, s'encarregaren ets alumnes de ses escoles des PP. de S. Alfons M.ª de Ligorí des de Goig Manacor des de Dolor i Inca des de Gloria. Molt acertada trobam s'elecció que va fer el Rnt. Sr. Rector de Manacor del quint misteri de Dolor, a on s'hi ven s'imatge del Sant Cristo, objecte de tanta de veneració de part des seus filigresos, i al peu de la Creu la Mare de Deu de los Dolors, que precisament és sa Titular de la Parroquia.

Ademés de Santuari i antic Col·legi de Nostra Senyora de Lluch, dins es terme d'Escorca hi ha que veure es *Torrent de Pareis*, paratje imponent i grandíols, digne de ser visitat p'els admiradors de lo sublim; es *Gorc blau*, entre dos penyals altíssims que just deixen lloc per passar, vorera, vorera des torrent que los separa; es *penyals punxats i canalats*, aprop des Santuari, amb copinyes fossils incrustades que demostren que altre temps foren batuts i rebatuts per la mar, i avui en dia se troben a 525'75 metres sobre es seu nivell; també era de veure en el seu bon temps s'*Ausina de Mossa*, s'abre de més socam que s'ha conegut dins Mallorca, ja que arribà a tenir 62 pams de redó.

Escorca es sa vila més escampada de s'illa; es seu terme té d'extensió mes de 20.000 corderades, i es nombre des sens habitants és de 355.

Pero abans d'acabar diguem qualque cosa des *Salt de la Bella Dona*. Així s'anomena es paratje més perillós de ses costes de Lluch, per haver-hi succeït un fet prodigiós que se conta per tradició de la sigüent manera:

Eren marit i muller que el Dimoni pretenia desunir, i per lograr-ho omplí es cap de s'homo d'una gelosia furiosa. Qualque cap-verjo, d'aquells quantre qui resa el nové manament, degué donar peu i motiu perque es marit cregués lo que reialment era mentida. I veis aquí que sense prendre bon con-cei, esperonat p'es mal esperit de sa venjansa, va resoldre matar sa seua esposa d'un modo que no'l poguessen agafar per criminal.

Dissimulant es malaït proposit i fuint una devoció que no sentia, convidà sa dona per anar a Lluch, i ella acceptà de bon grat. Partiren, camina-

caminaràs, i feien sa seua via, costes amunt, ell mójol i cegat, vel·lant s'ocasió, i ella concirosa i descuidada, sense temer res, que ningú disfruta tanta pau com aquell qui té sa conciencia neta. Passada sa volta de sa *llengonisa* i de s'*ausina*, vé un capsé de montanya molt penjat, a on a força de treball s'hi obrí un pas estret i empinat, guaitant a la dreita dins una fondalada que no se'r destrí la fi. I aquest fonc es punt que trèa per esbravar s'odi i consumir es crim aquell mal espós.

Escuses d'escampar la vita per aquelles valls i torrenteres guarnides de pinars i boscs enrevellits, per aquelles altres singles a on s'hi encastellen es voltos, per aquelles serres de montanyes de colo blavenc, feu arrambar sa dona just a sa vorera des camí, i pegant-li sempenta cop en sec... ell romangué totsol allà de dalt i degué aclucar ets uis de feredat.

Seguí son camí de cap a Lluch, pensant tal volta que la gent el creuria quant los contàs que sa seua esposa s'era morta de desgracia per haver caiguda dins es vall.

I veis aquí que quant arribà a Lluch entrà dins la iglesia, i lo primer que descubrí va esser sa seua esposa, bona i sana, ajonoiada baix de sa venerable imatge de la Mare de Deu, donant-li gracies plena d'alegria. Es que la celestial Senyora, en es moment de esser invocada per aquella pobre dona, l'havia a nparada i defensada de mal. No hi ha que dir si s'homo, ferit p'es remordiment, reconegué s'innocencia de s'esposa.

I de llevonses ensà aquell paratje s'anomena es *Salt de la Bella Dona*.

Vida popular del B. Ramón Lull

CAPITOL VI

ES SEUS DERRERS ANYS

Veent Ramón lo poc que adelantava en la seua empresa i que els prínceps i prelats no prestaven tota sa atenció deguda ases seues súplices, resol passar tot-solet a terra de moros, per posar allà sa seua ciencia, ses seues forces, i fins i tot sa mateixa vida, an es servici de Cristo, treballant en sa conversió dels infeels, per veure d'alcansar allò per qué tant suspirava desde el principi de la seua conversió: el martiri.

No era aquesta sa primera vegada que Ramón sortia dels dominis cristians i viatjava per entre infeels. En sos llibres escrits després del any 1282 demostra que li són molt conegudes ses regions de Turquia, Siria, Palestina, Egipte, ses costes del nord d'Àfrica fins an el Marroc, i es reïne moro de Granada; per això, els qui han escrit sobre Lull, sostenen que, devés l'any 1280, va viatjar per totes aquelles terres, per millor conèixer s'estat i costums dels infeels, contra els quals havia resol promoure una creuada espiritual.

Per tres vegades, en es derrers anys de sa vida, va anar En Lull a Africa per treballar en sa conversió dels infeels: Sa primera vegada en 1293, sa segona en 1307 i sa tercera en 1315, en que va alcansar gloriós martiri. Des consolat veent tirats p'en terra es seus ideals passa de Roma a Génova, l'any 1292, per embarcar-se desde allà a terra de moros. Després d'haver-se fet por i d'haver sufrí per breu temps un gran defalliment davant es molts de treballs que li esperaven animat i ple de coratge parteix amb una barca que d'aquell port sortia cap a Túnez. Aquí a Túnez treballa per convertir els sabis mahometans i diu ubertament que ell és cristià. Avisat el Rei de lo que feia En Ramón i de que ses seues raons impressionaven fortament an es sabis des Mahometisme, mana que sia expulsat des seu reïne i l'amenassa de mort si torna posar peu a Túnez. ¿Qui

és capàs de ponderar els insults i mals tractos que tengué que sufrir En Ramón ja dins s'estreta presó en que el posaren, ja després quant desde sa presó el conduiren a sa nau que el devia trasportar a terra de cristians? En Ramón tot ho prova, fins an es moment de partir, per veure si quedaria d'amagat en aquella terra, i solament quant a estar ben convensut de que sa seua estancia a Túnez era imposible parteix amb una nau que el conduïx a Nàpols.

Sa segona vegada parteix de Mallorca cap a Bugia. Arribat allà després que hi hagué algún temps que confereïa ocultament amb sos sabis, el fervent i velerós defensor de Cristo predica públicament la seua fe; es poble s'aixeca contra ell i el volien matar a pedrades; es conduït a sa presència des *mufti* o primer ministre de sa llei i davant ell dona hermosíssimes proves de la Irinidad i de la Encarnació; és col·locat dins una estreta presó, desde la qual, per intervenció dels catalans i genovesos que hi havia a Bugia, és traslladat a una altra més còmoda, a on es visitat p'els sabis mahometans i sostenen amb ells lluminoses polèmiques; i estant així ses coses se rebé carta del Rei de Bugia, qui se trobava a Constantina, en que manava que immediatament expulsassen En Ramón des seu reïne. Sa barca que conduïa En Ramón durant la travessia va naufragar i ell amb prous esforços nadant va arribar a ses costes de Pisa.

I no és que estigués ociós En Ramón entre una i altre anada a terra de moros. Com si res hagués estat, sense perdre mai sa confiança en Deu, treballava com antes sense donar-se punt de repòs. En 1310 el trobam a sa Universitat de Paris explicant es seu Art, del qual obté pública aprovació. I ja en 1300, trobant-se a Mallorca; a s'intermedi entre sa primera i segona expedició a Africa, haguent sabut que l'Emperador dels Tartres, Kasàn, que era tengué per afecte an es Cristianisme, s'era apoderat de la Siria, parteix cap allà per aprofitar aquell acontentiment a favor dels interessos de la Cristiandat sense reparar en dificultats i sense pensar que no tenguent seguredat de que era estable sa possessió d'aquell territori, s'exposava a que aquell llarg i penós viatge fos en va, com així succeï desgraciadament. I sobre tot se prepara per assistir an es Concili que estava anunciat per l'any 1311 a Viena, i an aquella notable assemblea de prelats, prínceps i sabis de sa Cristiandat, exposa tots es seus projectes. A on-se-veia creia porer prestar algún servici a Cristo i a sa causa de sa veritat catòlica, allà el trobam indefectiblement

JAUME BORRÁS, Pre.

Monografia històrica de la figura de Sta. Maria la Major d'Inca

.....invenimus eam in campis silvae.»

(Acabata)

Es de notar ademés l'eficacia amb-e que se recomana en les susdites constitucions de la confraria, que la festa principal revestisca gran solemnitat i expressament se diu allà que aquest dia e-hi ha d'haver solemne ofici amb acompanyament d'orgue i que en ell se digui sermó.

Y protu que cumpliren nostros pares tal encàrreg, afegint a tot això la vesprada del dissapte de la festa el solemne cant de Completes que a Mallorca es de lo més típic, venguent a ser el nombre obligat de tot programa de festeigs religiosos, i que aquest dia resulten en nostra parroquia d'una grandiositat excepcional, no sols per la majestat dels sagrats cànctics i la suntuosa paramentació de l'Esglesia, sinó també per la circumstancia de ser

aquest vespre una de les contades vegades que s'encés la vasta profusió de ciris que de dalt a baix guarneixen tot el gran retaule, el qual florit amb tanta lluminària, no sé, per sa trassa general que de real tenda conserva, si comparar-lo a un tros del pabelló estatut del firmament, o si considerant el conjunt de ses proporcions monumentals assimilar-lo més bé a un festé de alsària colossal que revestint de llum la divina augusta morena assantada en son camari, remembra en la fantasia la marevellosa fogateria en mitg d'ont s'esqueia quant fou trobada. (1).

Quant ja estan per acabar-se les completes una alegre repicada recorda a Inca l'obligació de complir l'altra part de la festa tradicional. És l'hora de l'encesa dels fogarons. Cada casa a mida del seu entusiasme l'ha preparat; sols les que tenen dol fresc se n'abstenen. L'obreria per part seua cuida de fer encendre dos festes ben grossos un davant cada portal de la parroquia i per més promoure i estimular la tradicional costum reparteix a cada casa dels confreres un feixet de teia (2) per comensar el fogaró, sent la petulea de cada família qui reb l'encàrrec de cercar quants materials d'eritjes, fullaca i trastos veis de la casa sien bons per fer-lo creixer i tornar gros.

Y es cosa de veure com, si talment la veu de les campanes parroquials fos l'avis de l'avió resurgida de ses tombes, Inca dins pocs moments se torna en inmensa fogarada, mantell ardent de flames que l'abriguen tota, desde'l Puig de Sta. Magdalena, que solitari i recullit cap al llevant guarda per noltros cendres d'antic misticisme i saviesa, fins al serral ont s'assanta el Convent de St. Bartomeu i els molins arrengrats s'hi allarguen en filera desplegant de cap a cap d'any les blanques ales de llurs entenes a la brava carícia de tots els vents.

Y aquí es devé ja massa tosca la ploma per grafiar les intimes subtils impressions que d'aquell vespre memorable guarda l'ànima recullides dins ses fibres més recòndites; la fonda emoció que fan sentir la lluminària del temple, la remor ofegada de les pregaries per les harmonies de l'orgue, el trilletjar del sagrat cloquer i el bogiot que s'arma per tota la vila, sencilla pompa d'aquelles solemnitats anyals que amb llengüatge tant propi li parla en el cor de les etats que foren; ni tampoc la llengüa es por a dir la benauransa que l'esperit gaudeix i l'aroma de temps patriarcal que aspira en mitg de les rol-lades que fan les famílies a la carrera de sa casa voltant el fogaró per veure'l cremar, cremar i enfilarse amunt les flamarades, i mancarbar i apagar-se altra volta fins que brillen dins les cendres les derrerres espurnes, que'l vell cap-blanc saluda amb recelós pressentiment, el jove amor i l'ignoscència gavullada amb la ferma esperança de poder-lo encendre molts d'anys. i per sobre ont amb melangia d'ausell

(1) Come conclusió de la festa el diumenge vinent que clou la vuitada, el decapvespre després de cantades vespres, e-hi ha solemne aplegamans de la Sta. imatge, de la que hem de fer notar ademés de lo dit anteriorment que fonc restaurada el sigle passat sota l'assortida direcció del arquitecte i notable anticuari D. B. Ferrá, llevant-li amb tal motiu la gonella que duia com tantes altres; i que degut al zel i cura pastoral del Sr. Rtr. d'Inca D. Bernadí Font Pvre. al cel sia, foren fetes noves en 1907 les escales que conduexen al camari també restaurat el mateix any, fent Doña Catalina Siquier l'obsequi a Sta. M. la M. d'una preuada corona d'argent sobredaurat.

(2) La haciendada família de Ca'n Siquier cuida de fer estallar aquesta teia. Això i el fet de que de molt de temps enrera està encarregada de l'obreria de Sta. M. la M. fan pensar si el Prevere D. Juanot Siquier, que hem vist ja en 1713 prengué per son conte la seua capilleria i més tart treballa tant per fundar la confraria, deu ser un assendent d'aquesta mateixa família que se remonta en antiguedat fins a aquella época, a jutjar per la feicha de 1700 que's llit en una de ses arca-des de la casa senyorial que avuy en dia habita.

catiu e-hi va volant la pensa del qui n'es enfora.

¡Oh! si, solemnitats anyals, caminols estrets i el tros de terra per ont he nat a cercar llenya per fer el més gros de tots nostro fogaró, la carrera ont l'he encés amb un esclat d'alegria, la llar petita ont fiu l'entrada al món, la Parroquia ont me feren cristià, el daurat camari de l'augusta Sta. Maria, de qui vaig escoltar marevellat l'antiga gloria de llabis de ma mare que me ensenyà a destrevar la llengüa pronunciant el seu sant nom; com omplu de dolsos recorts mos mellors dies, els anys encantats de la minyonesa, que alegres i ressonants de besos i carícies tendres, com un vol d'oronetes per l'espai un dia abatut en plena primavera, passau sens alegrar-lo pel cel ennuvolat de ma juvenesa, i deixant-me sols l'amarg regust de haver emigrat per a sempre. ¡Ah! l'ànima'n sent tota la poesia, el cor ne recull tot l'esquisit aroma, l'aroma confortant en la lassitud de tants treballs i tristeses com fan difícils i aspres les carreres de la vida.

Mes Vos, Sta. Maria la Major, per qui bat mon cor lluny de sa patria d'ont el tregueru, endressant mos passos pels camins de Santuari, jo e-hus ho demán: sia apropant-me a l'altar, com l'antic levita d'Israel, arpa del salteri sagrat la meua ànima brollant commoguda llargs versicles d'un salm ungit d'alta esperansa, per Vos, en més excelsa i perdurable joia sia renovada ma contrita joventut.

Ciutat de Mallorca Maig de 1915.

B. CANTALLOPS.

El Bon temps

¿Perqué serà que no fa cada dia un bon temps i un bon sol?—Així s'exclamava en Joanet un decapvespre que'l vent bufava a les totes i feia una aigo de canal. L'ondemà el desig d'En Joanet se va veure complit. El sol queia de plé i no's veia ni un nigulet en el cel; i així va seguir una partida de mesos. Com és natural, aquest temps va fer maig an els sembrats, an els camps, an els arbres, i fins i tot an es jardí que'n Joanet cuidava ab molt de gust; les flors no's tardaren gaire a mostiar-se, i les plantes poc a poc s'anaven morint.

En Joanet quant contemplava el seu jardí tot sec i mostí, plorava desconsolat. ¿Veus fill meu—li digué sa mare— com l'aigo i el vent són tan necessaris com el bon sol i el bon temps? Idò lo mateix succeix an els homes. ¿Deu mos guar que no tenguéssem en la vida més que dies ditxosos i alegres! ¿Qué seria de noltros? El nostro esperit, ha menester dies ennegulats per les penes i dies en que lluesca el sol de l'alegria per arribar a madurar el grà de la virtut. ¿Com no, fill meu, si del cel surten els bons dies i els dolents, les ditxes i les desgracies?

FAR.

RONDAIA DE MENORCA

N'Espardenyeta (1)

Assó vol dir que era un homu molt pobre, molt pobre que tenia tres fies fadrines i a sa més petita de totes, qu'era viva com un covu d'alatxa i pulida com un sol, li deien n'Espardenyeta.

Estaven a una casa que tenia un ort sembradís molt gran veinat des de ca'l Rei, havia més que sa paret mitgera.

Dins s'ort hi tenien sembrat un bon planter d'aufábaga qu'era ben pulit i ben alt. Era en s'estiu i perque no s'assecàs el vien de regar cada dia a mitja nit.

(1) Me la va contar madó Rita Camps Borrás de Mitjor-gran.

Elles tres van fer un pactes d'eixecarse una vegada per-hom a regar-la perque no fos tant cançat per una tota sola.

Així hu feren, cada una es dia que li pertocava va anar a regar-la i es dia que tocà a n'Espardenyeta, aquesta s'aixeca en camieta s'en va dins s'ort. Se posa a regar s'aufábega i va veure el Rei qu'estava fumant amb una bona pipa ben llarga assegut damunt sa paret de s'ort, i li va dir:

—Sa jova; ¿me sabríau dir quants d'uis tenen aquestes aufábagues?

—Quant vusté m'haurá dit quantes estrelles hi ha an el cel jo li diré quants d'uis tenen aquestes aufábagues, va respondre ben xalesta n'Espardenyeta i de veres va surtir de dins s'ort, i cap as llit s'ha dit.

Al endemà dematí, just fou un jorn i ja estava aixecada i tot d'una va anar a contar a ses germanes lo que li havia succeit sa nit passada amb el Rei.

—Reperbotri!—deia ella—no se que té aquet rei per fer aquestes preguntes.

Al'endemà he hi va aná sa mitjana però'l Rei no va compareixe ni'l veren lluir per au món.

Quant li torna tocar a ella, s'aixeca a les dotze i en camieta s'en va dins s'ort i just se va posar a regar quant afiná a n'el Rei qui tornava a pigar bones pipades dalt sa paret de s'ort i li torná dir:

—¿Eh jova, quants d'uis tenen les aufábagues?

—Quant vosté me dirá quantes estrelles hi ha an el cel, jo allavores li diré lo que me demana. Respongué ella i ben currents va fugir cap a dins es llit.

El Rei va quedar de pedra com sa primera vegada, davant sa sortida de n'Espardenyeta, i pensava: ¡Si que hu es viva, aquesta jova! ¡He hi va uis espolsats! ello no hi ha qui la confonga. Però jo lo catxaré cert, an'aquesta pòlissa ¡Me catxu!

Al endemà ben dematinet, el rei s'aixeca i ja's partit cap avall per sa carrera de la mar fins que va trobar es pescadós que duien es peix a sa Ciutat i en va afinar un qui manava un asa carregat amb un covu gran de sardineteta i just que's devora ell li diu:

—¡Bon dia i salut!

—Bon dia tenga, Senyor Rei,—respongué es pescador extranyat de que tant dematí el Rei ja anás p'el mon.

—Si qu'hau ben carregat avui;—torná dir el Rei,—ell gunyareu un bon jornal. M'hau de deixar s'asa i m'hau de baratar es vestit que jo l'he d'anar a vendre avui a sa sardina.

—Però Senyor Rei,—deia es pescador—i vosté ha de fer aquesta feina tant baixa d'anar a vendre peix.

—Si, si, ja hu faré ja. Treis-vos sa roba i vureu.

—Pero, Senyor, i jo quin papé feré amb es seu vestit tant pulit?

—No hi penseu més,—va respondre el Rei.

Per por delu que li pogués d'l Rei per fi es pescadó va consentí a baratar-li es vestuari. Es pescadó se posa es del Rei i aquest es des pescadó i ja's partit p'es carrés cridant:—Ala, dones, sardineteta fresca! ¡Qui m'en compra! ¡Ala qu'in vol mes? ¡Sardineteta frescaaa...!

—Quin pescador mes aixerit,—deien ses dones,—ell no en fa cara, tant fi com es. No sé d'ont deu sortir aquet.

Volta qui volta carrés arribá a passar per davant ca n'Espardenyeta i just que hi es entrá dins casseva amb s'asa i tot.

—Oh, malcriat, que es aquet pescadó van dir totes ses tres germanes que cusien dins s'entrada, mirau que es es-sé temosus assó.

—Ala, deia ell, a veure si me compra aquet covu de sardina; vus la donaré baratu.

—Qu'ham de fer tanta sardina, deien ses dues majós, no mus l'acabariem.

—De beneites que sou, digué n'Espardenyeta, que l'havia conegut, si mus lo dona baratu cumprem-le-hi i

al mancu menjarem sardina a vul tota sa setmana.

—I ben baratu que vus la donaré; mirau, el donaré tot a sa que besará es d'alló a s'asa.

—Oh marrá, digueren ses dues majós, jo no le hi besaría per res del mon.

—De botxes. i jo si que le hi besaría pes covu de sardina—digué n'Espardenyeta.

I al punt tirá es cuixí de cusir un tros enfora, s'acostà a s'asa, li alsá sa coua, li va besar es dalló i el Rei ben content perque'n vía surtir en l'seva, li dona tot es covu de sardina i ja's partit de veres amb s'asa cap a sa carretera a cercar es pescadó per tonar-li des-baratar sa roba. El va pagar ben pagat i ja's partit cap a casseva.

Es vespre quant n'Espardenyeta regava ses aufábagues sortí'l Rei dalt sa paret de s'ort fumant amb sa gran pipa i li digué:

—Quants d'uis tenen ses aufábagues.

—Quant vosté me dirá quantes estrelles hi ha an cel jo allavores li diré lo que'm demana.

—¡Anda! ves-te'n a besar es dalló a s'asa, li respongué el Rei.

—Però m'he menjat es peix—contestá ella.

I de bon de veres, s'en entra acurrents dins casseva se va ficá dins es llit i va dir a ses germanes:—Atlotes, el Rei sap que som besat es dalló a s'asa, sé cert que era ell que ha vingut vestit de pescadó a vendre sa sardina.

Al endemà de bon dematí el Rei va enviá es seus criats a ca n'Espardenyeta per dir a son pare que comparegués tot d'una a ca'l Rei.

—Que li hau fet voltrus, comensá a dir son pare tot retgirat. Quant el Rei m'envia a demanar senyal que voltrus n'hi hau feta qualcuna. No mes teng por que mos castigui per sa feta de s'asa.

—No tenguen por,—digué n'Espardenyeta—anau-hi a veure que vol, i no teme, que res li ham fet.

Son pare tot retgirat, va partir cap a ca'l Rei; quant hi va entrar duia un retgiró tant gros que va urinar i tot dins es calsons.

—Bon dia tenga,—va dir tremolant.

Bon dia i salut, va respondre ell; agafá una ratjola i li va donar diguent:

—Jau aquesta ratjola i digau a n'Espardenyeta que jo man que la brodi ben brodada i que'n tenir-la-hi me la dugui.

Aquell homenet ja li ha envelat per avall cap a caseva i just qu'arriba dona sa nova a sa fia petita.

Quant aquesta'l senti digué:—¿l'assó es tot lo que vol el Rei? Si que's poca cosa lo que'm mana idò ara hi hau de tornar i digau-li que quant ell me treurá sa seda d'aquet mac, jo amb ella li brodaré sa retjola.

Li va posar un mac gros dins un canyum blanc i son pare parteix altra volta cap a ca'l Rei.

Arriba i punt per punt li va dir tot lo que sa fia li havia encomenat.

El Rei quant sentí aquella va quedar mes admirat que mai de sa vivesa d'aquella berganta.

Al endemà dematí torná enviar a cercar son pare de n'Espardenyeta i aquesta vegada si que hi va acudir temoreg, tromalava com una fua d'òm per por de que'l Rei no'l castigàs per sa resposta que li va enviar sa fia es dia abans.

Quant va arribar el Rei li va dir: Mirau, jo vui fe un gran convit de tots es pobres de sa Ciutat, voltros sou pobres i vui que hi assistigueu vos i totes ses vostres fies.

—No, Senyor Rei, heu deixi anar que noltros som molt pobres i no hi porem veni.

—¿Com no? I no hi faixeu falta, digué ell.

Es un dia senyalat a ca'l Rei comensa a acudir hi gent i mes gent, tot eren pobres, i ell qui maná a n'es criats i

